

Otázka: Antická filozofie, vznik, hlavní školy

Předmět: Společenské vědy, Filosofie

Přidal(a): bopo

- vznik 7.- 6. století pnl. Ve Starověkém Řecku (tj. Oblast Středoziemního moře)
- Řekov byli výborní mořeplavci a obchodníci
- vozí si do Řecka kulturu (Umění, politiku, právní systémy, jazyky
- od 510. pnl je zde demokracie > svoboda myšlení a projevu
- i přes demokracii zde byl otrokářský systém> tj. Oddělení fyzické od duševní práce
- antropomorfní božstvo = bohové se podobají lidem

Dělení filosofie:

1. období kosmologické – 6.- 4. století

2. období antropologického obratu = attické období – 5.- 4. století (končí smrtí Aristotela)

- Sokratés, Platón, Aristotelés

3. období helénské – 322. pnl- 1. st. nl.

- Helenizace= poččtování

- stoicismus, skepticismus, epikureismus

4. Období úpadku - období eklektické - 1 st. nl. - 5 st. nl.

- Cicero aj.
- Křesťanské myšlenky

Období kosmologické = Období živelných materialistů

6.- 4. století pnl

- komos uspořádaný celek oproti předchozímu chaosu
- geniální spekulace- svět má jedinou podstatu
- 3 filosofové : Thálés, Anaximandros, Anaximenés

Mílétská škola

Tháles > VODA

- prazáklad světa je voda
- předpověděl zatmění Slunce
- **3 otázky:**
 - Co je ze všeho nejobtížnější? Poznat sám sebe
 - Co je ze všeho nejsnadnější? Kritizovat druhé
 - Co je Bůh? To, co začátek ani konec.

Anaximandros > APEIRON

- prazáklad světa je apeiron= éther= hmotná, ale nezachytitelná hmota
- Země zpočátku kapalná, postupným vysoušením vzniká život
- protiklady (teplé X studené) záleží na změnách apeironu

Anaximenés > VZDUCH

- nachází prazáklad světa ve vzduchu
- vzduch mění teplotu, to jak chladne vzniká život, otepluje se > oheň
- země je koule, která se vznáší v prostoru

Efeská škola

Hérakleitos z Efesu > OHĚŇ

- poustevník Evropy
- vzdává se světského života
- spis : O přírodě
- základ světa oheň
- boj protikladů- každý jev je výsledkem nějakých protikladů
- „panta rhei“- vše plyne
 - Nevstoupíš do téže řeky dvakrát
 - vše se kolem nás mění, to co se mění, se pohybuje
- Logos= poprvé ho použil Hérakleitos
 - zákon přírody, správná řeč, správné myšlení
- relativismus hodnot= to co je naším vílem dnes, nemusí platit za týden, záleží na tom, kdo se na tu hodnotu dívá

Atomisté

filosofie Částicových soustav

- Leukipos a Démokritos z Abdéry (470- 360)

Démokritos - ATOMOS

- označen jako 1. encyklopedista filosofie
- domníval se, že mikroorganismy existují, jsou pouhým okem porozovatelné
- zabýval se filosofií, vyučoval řečnictví, zajímala ho fyzika
- pluralista - nekonečně mnoho částuc, které jsou nedělitelné> označené jako ATOMOS, ani 1 není stejný, jsou jedinečné
- ve vesmíru je nekonečné množství, důležité je, že se pohybují
- atom- věčně pohybující se těleso v prázdném prostoru
- připouštějí existenci prázdného prostoru, narážejí se a způsobují viditelné změny
- spisy o tom tzv. VELKÝ MAKROKOSMOS
 - poznání pomocí smyslů- temné poznání (nedokonalé, empirické poznání)
 - racionální poznání - pravé poznání (rozum odstraňuje nedostatky smys. Vnímání)
- 2 skupiny vlastností atomu
 - primární kvality(jsou měřitelné) - tvar, hustota, hmotnost
 - sekundární kvality(subjektivní výsledky)- drsnost, barva, chuť atd....

Škola elejská

Xenofanés - BŮH ROZPUŠTĚNÝ V PŘÍRODĚ

- největším kritikem náboženství
- domnívá se, že to nejdokonalejší a nejlepší je jen jsoucno

| Strana 4 | Odkaz:

<https://studijni-svet.cz/anticka-filozofie-vznik-hlavni-skoly-maturitni-otazka-zsv/>

- svět není ovládán bohy, ale něčím nedokonalým, monoteistický názor > dospěl až k panteismu = to dokonalý musí být součástí přírody
- Bůh je rozpuštěn v přírodě, je jeho nedílnou součástí

Parmenidés - PRÁZDNÝ PROSTOR NEEXISTUJE

- „ Bytí je a nebytí není.“
- prázdný prostor je vlastně nic, patří do sféry nebytí
- popírá existenci prázdného prostoru
- podle něho je celý svět neměnné strnulé bytí sevřené v poutech nutnosti
- to, co pozorujem jako pohybující se je jen KLAM. Věci se nemají kde pohybovat

Zenón z Eleje - APORIE

- vytváří aporie- důkazy proti pohybu
- jsou 4 důkazy : 2 z nich :
 - Závod Achillea s želvou
 - Letící šíp- kouskovali čas

Empedoklés- LÁSKA x SVÁR

- první eklektik
- stojí mimo školu elejskou
- jsou 4 zákony světa (oheň, voda, vzduch, země)
- je tu i nehmotný princip láska X svár (láska spojuje, svár odděluje)

Škola pythagorejců

stejně stará jako škola mílétská

Pýthagorás

- vůdce náboženského spolku a filosof
- idealistická škola
- ostrov Samos
- číslo a číselné řady- funkce : uspořádaný svět
- nehledá kvalitu, ale hledá se kvantita
- libý souzvuk tónů – „HUDBA SFÉR“ – svět se uspořádaně pohybuje
- jedna z nejpřísnějších sekt a nejvíce asketických
- z cest po orientu si přivezl hinduismus
- používá obrat : „AUTOS EFÉ“ sám mistr to řekl
- vzdělání dostávaly i ženy, rovnocenně mužům
- ta škola vyhořela, neví se jestli zde Pythagoras zemřel nebo ještě potom žil

Období antropologického obratu = období attické

5.- 4. století pnl.

- Do Athén tuto filosofii přináší Anaxagorás, přítel Perikla, učitel Sokrata
- v Athénách je nejdemokratičtější otrokářský systém vůbec = attické období
- ovlivnění bitvami u Marathonu, peloponéskými válkami (431- 404)- Alkibiadés, Athény prohrály
- hledal se silný vůdce, který by stabilizoval a řídil městský stát
- sofokracie = ideální systém = vláda moudrých, v čele státu stojí nejmoudřejší osobnost

- kalokagathia = souznění duše a těla
- sofisté = profesionální učitelé moudrosti, vyučovali gramatiku, etika, argumentaci, nechávali se za to platit, Platón a Sokratés to kritizovali
- sofisma = logicky správně vytvořený soud (úsudek, který může být obsahově nesprávné), tj. Formální logika
 - Všichni Kréťané jsou lháři : řekl Kréťan

Sofisté

- Prótagorás z Abdér:
 - „Měrou všech věcí je člověk, jsoucích, že jsou a nejsoucích, že nejsou.“
- Georgiás z Leontin:
 - „Nic není, kdyby něco bylo, nemohli bychom to poznat, kdybychom to poznali, nemohli bychom to sdělit druhým.“

Anaxagorás - SPERMATA (500- 428)

- pluralista, tvoří přechod mezi obdobím kosmologickým a attickým
- základ světa- spermata (zárodky věcí)
- idealista
 - z původního chaosu vzniká uspořádaný svět pomocí principu NÚS (nejčistší, nejjemnější princip)
 - NÚS = první hybatel, který rozpožhybuje svět a dále se o něj nestará
- byl významný athénský činitel, přítel Perikla, učitel Sokrata a zároveň jeho kritikem
- (Sokratés se moc zabývá světem a je málo člověkem)

Sokratés (470- 399)

- byl vyučen kameníkem, čímž se stejně neživil, žil z mldodarů svých žáků, jeho žena mu to dávala nepříjemně najevo (Xant-pa)
- byl synem porodní báby- METODY BABICKÉ
- nakonci života obžalován za vlastní filosofie> ASÉBIE= bezbožnost , zaváděl nové bohy akazil své žáky
- Výuka rozhovorem
 - část- Destruktivní část- jednoduché po těžké otázky, končí destrukcí žáka, žák prostě neví
 - část- Konstruktivní část- Víím, že nic nevíím. Učená skepse
- všechny jeho oznatky sepsali jeho žáci : Alkibiadés a Platón
- etický intelektualismus= tím, že člověk si osvojí normální hodnoty se stane morálním člověkem
 - nejvyšší hodnoty: dobro a krása
- daimonión= vnitřní hlas- svědomí
 - regulátor našeho poznání, který nám vždy radí správně, pokud ho vyslyšíme, máme otevřenou cestu k ctnostem

Platón (427- 347)

- vlastním jménem Aristoklés
- 8 let byl žákem Sokrata
- pocházel z aristokratické rodiny
- díky němu je sepsána filosofie Sokrata
- po Sokratově smrti odchází do dobrovolného exilu
- v Syrakusách na dvoře Dióna
- platónský komunismus- po tomto experimentu byl prodán do otroctví, když ho vykoupili, vrátil se do Athén, kde zřídil školu ACADÉMIA(ROK 387)
- vrací se do Syrakus a znovu zkouší experiment se společností, vzdává se svých ideálů

1. období: Sokratovské rozhovory : které obsahuje níže uvedené tituly

- Symposion= hostina

- protagorás
- Gorgiás
- Obrana Sokratova

2. období: objektivní idealismus

- Faidros (spis o Duši)
- Faidrón (spis o lásce)
- Politeiá

3. období: Zákony

Ideální stát: kritizoval:

- oligarchie (nejbohatší nejsou automaticky nejlepší)
- demokracie (svoboda výběru role a všeho je přehnané, v takové svobodě se nedají vychovat)
- tyranii (časem musí dojít ke zvratu, není to stabilní)

rozděloval občany do 3 skupin:

1. filosofové (nejchytřejší vládnou)
2. strážci (obrana)
3. demiurgové (zajišťují základní funkci obživy)

první 2 vrstvy by neměli vlastnit majetek ani rodinu, > aby vládli spravedlivě

jedině třetí vrstva na to má právojako motivace

platonická láska= cesta k poznání

SVĚT IDEJÍ= OBJEKTIVNÍ IDEALISMUS

- Podobenství o jeskyni
- jsme uvězněni v tělech a snažíme se poznat ten opravdový svět,= svět idejí a nezávislý na naší vůli a vědomí
- to poznání je bolestivé, ale v podstatě radostné

PLATÓNSKÝ TROJÚHELNÍK

svět idejí = dokonalý, nesmrtelný

methexis = promítání vzor > obraz

smyslový svět = nedokonalý obraz světa idejí

pomocí zkušeností dojdeme k naší duši

anamnésis= rozpomínání, snaha navrátit se zpět ke světu idejí

Duše má 3 složky:

- rozum = hlava
- emocionálně- volní = srdce
- pudová = v podbříšku

Platónské ctnosti: moudrost, statečnost, spravedlnost, umírněnost

Aristotelés (384 - 322)

- pochází z Thrákie, z města Stageira
- byl vychovatelem Alexandra makedonského, jeho otec Filip Makedonský
- byl žákem Platóna i jeho kritikem
- založil školu Lykeion = peripatetická škola = škola za chůze (po alejích, po agoře...)
- skutečný přírodovědec, protože rozlišil živočišné a rostlinné druhy , vytvářel katalogy
- založil velkou knihovnu, nechával si z celého světa posílat ústavy, které porovnával
- byl podobně jako Sokratés obžalován za asébiu, ale před procesem odešel do Athén a už se nevrátil
- jeho spisy uspořádal Andronikos do 6. částí :
 - Organon, fyzika, metafyzika, politika, poetika, etika,

- považován za zakladatele logiky => SUBJEKT- PREDIKÁTOVÁ LOGIKA
- POJEM> SOUD> ÚSUDEK> DŮKAZY
- sylogismus = sylogický úsudek, vždycky platný, je to vždy spojení obecné a specifické věty(premise)
 - Všichni jsou smrtelní. Sokratés je člověk > Sokratés je smrtelný

METAFYZIKA

- hýla= látka
- morfé = forma
- domnívá se, že ani jedna z těch věcí nemůže existovat samostatně, jakmile zanikne

forma, zaniká i látka

- každá forma se jeví až na určité látce, sama o sobě nemá objektivní existenci (příklad slepice)
- látka má tzv. Pasivní existenci, až forma jí dopomáhá ke skutečnosti
- Platón tvrdí, že nejdříve je forma, ta skutečně existuje, s látkou pak tvoří svět
- Tomáš Akvinský- připouští samostatnou existenci formy = duše
- 4 příčiny jsou:
 - causa materialis= látka
 - causa formalis = forma
 - causa efficiens = příčina
 - causa finalis = účel

- teologie = vše ve světě má příčinu, což vylučuje nahodilost, tam kde se látka s formou spojí, nastává pohyb
- prvotní příčina všech věcí (tj. Prvotní spojení)
- PRVNÍ HYBATEL = rozpohybovává svět, ale sám není rozpohybován

FYZIKA

- příroda je harmonický fungující organismus, kde vše funguje a všechno je uspořádáno
- závislost živčíchů: na sobě navzájem= podle složek duše
- 3 patra:
 - člověk = myšlení, svobodné rozhodování
 - vyšší živočichové = obranné mechanismy
 - vegetace a nižší živočichové = pouze přežití

Zoon politicon = tvor společenský, člověk je určen k životu ve společnosti, pokud stojí mimo

společnost je bohem nebo zvířetem

POLITIKA

- smyslem života každého člověka by měl být rozumný mravní život v rozumné dobré společnosti
- důležité je kontrola vlády lidem
- Dobré X Špatné
- monarchie X Tyranie
- aristokracie X oligarchie
- politeiá X demokracie
- jádro společnosti tvoří rodina = v jejímž čele stojí hospodář
- v čele státu stojí muž = patriarchální společnost